

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Marian Banaś

KRR.411.001.01.2023

Pan
Robert Telus
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30
00 – 930 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/23/506 – Działania organów państwa w zakresie importu i obrotu zboża i rzepaku z Ukrainy

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00 – 930 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Robert Telus, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, od dnia 6 kwietnia 2023 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Henryk Kowalczyk, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi od dnia 26 października 2021 r. do dnia 6 kwietnia 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie importu i obrotu zboża i rzepaku z Ukrainy.
Okres objęty kontrolą	Okres objęty kontrolą: lata 2022-2023 do dnia zakończenia kontroli, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Joanna Rogulska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/19/2023 z 25 maja 2023 r.2. Kinga Salach, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/20/2023 z 25 maja 2023 r.3. Artur Tomaszewski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/23/2023 z 13 lipca 2023 r.4. Artur Wachowiak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/24/2023 z 13 lipca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-4, 1233-1240)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczące zwiększonego importu i obrotu zboża i rzepaku z Ukrainy nie były skuteczne i nie przyniosły efektów w postaci trwałego zapobieżenia zakłóceniom w zakresie cen i skupu zbóż i rzepaku na krajowym rynku rolnym.

Ze względu na sytuację spowodowaną agresją Rosji na Ukrainą w lutym 2022 r. nastąpił istotny wzrost importu zbóż i rzepaku z Ukrainy. W 2021 r. import pszenicy z Ukrainy do Polski wyniósł **3,1 tys. ton**, a w 2022 r. około **523 tys. ton**, tj. wzrost o **16 771%**. Import kukurydzy z Ukrainy do Polski również wzrósł z **6,2 tys. ton** w 2021 r. do **1 854 tys. ton** w 2022 r., tj. wzrost o **29 803%**. Import rzepaku z Ukrainy w 2021 r. był na poziomie **86 tys. ton**, zaś w 2022 r. było to **662 tys. ton**, tj. wzrost o **670%**.

W związku ze zwiększonym importem zbóż i rzepaku z Ukrainy nastąpił wzrost zapasów tych artykułów na krajowym rynku rolnym. Na dzień 30 czerwca 2021 r. zapasy zbóż w Polsce szacowano na około **3,8 mln ton**, które wzrosły o **84,2%** i na dzień 30 czerwca 2022 r. oszacowano je na około **7,0 mln ton**. Od drugiej połowy sezonu 2022/2023 nadal następował ich wzrost osiągając szacunkową wartość około **9,7 mln ton** na dzień 30

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

czerwca 2023 r. Powierzchnia magazynowa w Polsce szacowana była na **24,4 mln ton** zbóż i rzepaku.

Wprawdzie Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: Minister RiRW) w okresie 2022-2023 podejmował działania w związku ze zwiększonym importem zbóż i rzepaku z Ukrainy, które polegały m.in. na monitorowaniu sytuacji na rynku zbóż, w związku z ich przywozem z Ukrainy, a także na współpracy zarówno z podległymi inspekcjami, właściwymi resortami jak również z Komisją Europejską, a także z innymi państwami członkowskimi UE, jednakże były to działania o charakterze bieżącym, które w ocenie NIK były jednak niewystarczające.

Dopiero w grudniu 2022 r. Minister RiRW zwrócił się z wnioskiem do Komisji Europejskiej o podjęcie działań w celu zapobieżenia zakłóceniom na krajowym rynku rolnym spowodowanych zwiększonym importem zbóż z Ukrainy. Natomiast w styczniu 2023 r. Minister RiRW zwrócił się do Ministra Rozwoju i Technologii o wystąpienie do Komisji Europejskiej o przywrócenie unijnego cła w imporcie kukurydzy, a w kwietniu 2023 r. o przywrócenie unijnego cła w imporcie m.in. pszenicy. Działania te były spóźnione i nie przyniosły efektów w postaci przywrócenia unijnego cła w imporcie tych towarów.

NIK zauważa, że jedną z przyczyn spóźnionych i nieefektywnych działań Ministra RiRW w tym obszarze było nieprzeprowadzenie w odpowiednim czasie i zakresie właściwej oceny ryzyk związanych z agresją Rosji na Ukrainę i analizy koniecznych działań w celu zapobieżenia zakłóceniom na krajowym rynku rolnym spowodowanych zwiększonym importem artykułów rolno-spożywczych z Ukrainy.

Zdaniem NIK podejmowane przez Ministra RiRW działania m.in. dotyczące pomocy finansowej dla rolników na rynku zbóż, mimo że bardzo istotne w obecnej sytuacji, nie są wystarczające i nie rozwiązują w sposób kompleksowy problemu zwiększonego importu zbóż i rzepaku z Ukrainy, który stanowi konkurencję dla krajowej produkcji. Przyznanie krajowej pomocy finansowej dla ponad 50 tys. producentów rolnych w wyniku braku stabilizacji na rynku pszenicy, kukurydzy lub gryki spowodowanej m.in. agresją Rosji na Ukrainę w kwocie 516 mln zł³ może stanowić rekompensatę utraconych korzyści dla producentów rolnych natomiast nie stanowi ochrony dla krajowego rynku zbóż i rzepaku. Ponadto NIK zauważa, że błędna i nieoparta na analizach ocena Ministra RiRW⁴ sytuacji na krajowym rynku zbóż mogła pośrednio przyczynić się do późniejszej konieczności wypłaty środków w ramach powyższej pomocy.

Działania powołanego przez Ministra RiRW Pełnomocnika do spraw rozwoju współpracy z Ukrainą oraz Międzyresortowego Zespołu do spraw Transportu Produktów Rolnych i Spożywczych z Ukrainy nie przyniosły efektów.

W okresie objętym kontrolą, zboże i rzepak w zależności od przeznaczenia, tj. na cele spożywcze, paszowe i siewne było kontrolowane przez podległe Ministrowi RiRW inspekcje: Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcję Weterynaryjną i Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Jednakże zdaniem Najwyższej Izby Kontroli zredukowanie w 2022 r. przez Inspekcję Weterynaryjną na polecenie Ministra RiRW przeprowadzania kontroli identyfikacyjnej i fizycznej zbóż niezawierających tkanek pochodzących od zwierząt mogło stanowić ryzyko dla jakości zboża importowanego z Ukrainy na cele paszowe.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na zagrożenia wynikające z nadmiernego importu artykułów rolno-spożywczych do Polski, co może skutkować w przyszłości zakłóceniami na krajowym rynku rolnym. Kluczowym zatem jest bieżące monitorowanie tego ryzyka, a także wypracowanie systemowych rozwiązań w tym zakresie, które zapobiegą wystąpieniu takich zdarzeń w przyszłości.

³ Stan na 12 lipca 2023 r.

⁴ Artykuł prasowy: <https://www.cenyrolnicze.pl/wiadomosci/rynki-rolne/zboza/27329-minister-kowalczyk-apeluje-rolnicy-nie-sprzedawajcie-zboza-w-przyszlym-polroczu-ceny-moga-byc-tylko-wyzsze> [dostęp 18 lipca 2023 r.]

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

1. Ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa podlega dział rolnictwo, który obejmuje m.in. sprawy: produkcji roślinnej i ochrony roślin uprawnych; nasiennictwa; nadzoru nad zdrowotną jakością pasz oraz sprawy organizmów genetycznie zmodyfikowanych przeznaczonych do użytku paszowego i pasz genetycznie zmodyfikowanych w zakresie niektórych zadań lub czynności określonych właściwymi przepisami oraz kontroli upraw w zakresie organizmów genetycznie zmodyfikowanych zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej⁵ (dalej ustawa o działach). Zgodnie z art. 22 ust.3 ww. ustawy Ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa podlegają m.in. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa i Inspekcja Weterynaryjna.

Zgodnie z art. 23b. ust. 1 i 3 ustawy o działach rynku rolne obejmuje sprawy przetwórstwa i przechowywania rolno-spożywczego, jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz mechanizmów regulacji rynków rolnych. Ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych podlega Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej, mając na uwadze wojnę Rosji wobec Ukrainy rozpoczętą 24 lutego 2022 r., ustanowiły środki liberalizacji handlu z Ukrainą⁶, które polegały na całkowitym zniesieniu należności celnych przywozowych ("preferencyjne stawki celne") z tytułu przywozu produktów przemysłowych z Ukrainy; zawieszeniu stosowania systemu cen wejścia w odniesieniu do owoców i warzyw; zawieszeniu kontyngentów taryfowych i całkowitym zniesieniu należności celnych przywozowych.

W 2022 r. import⁷ zbóż ogółem do Polski wyniósł 3274,5 tys. ton, w tym z Ukrainy 2454,7 tys. ton⁸, co stanowiło 75,0% całego importu zbóż. Najwięcej importowano kukurydzy⁹ 2030,2 tys. ton, co stanowiło 62% importu zbóż ogółem, w tym z Ukrainy 1854 tys. ton¹⁰, tj. 56,6%. Import pszenicy¹¹ wyniósł 951,7 tys. ton, tj. 29,1% importu zbóż ogółem, w tym z Ukrainy 522,9 tys. ton¹², tj. 16,0%. Import rzepaku¹³ wyniósł 1032,7 tys. ton, w tym z Ukrainy 662,2 tys. ton¹⁴, co stanowiło 64,1% całego importu rzepaku.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2512 ze zm.

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (UE) 2022/870 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie środków tymczasowej liberalizacji handlu będących uzupełnieniem koncesji handlowych mających zastosowanie do ukraińskich produktów na podstawie Układu o stowarzyszeniu między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Ukrainą, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 152 z 03.06.2022 r., str. 103).

⁷ Wartości dla importu oraz eksportu ogółem podawane są razem z wymianą handlową z krajami UE.

⁸ Import zbóż z Ukrainy w 2022 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu – 7,7 tys. ton, w lutym – 6,8 tys. ton, w marcu – 101,8 tys. ton, w kwietniu – 173,2 tys. ton, w maju – 189,4 tys. ton, w czerwcu – 190,3 tys. ton, w lipcu – 267,6 tys. ton, w sierpniu – 229,7 tys. ton, we wrześniu – 261,3 tys. ton, w październiku – 276,3 tys. ton, w listopadzie – 388,7 tys. ton, w grudniu – 361,9 tys. ton.

⁹ Kod CN 1005

¹⁰ Import kukurydzy z Ukrainy w 2022 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu – 0,3 tys. ton, w lutym – 1,1 tys. ton, w marcu – 99,7 tys. ton, w kwietniu – 172,0 tys. ton, w maju – 188,2 tys. ton, w czerwcu – 177,2 tys. ton, w lipcu – 245,0 tys. ton, w sierpniu – 207,0 tys. ton, we wrześniu – 197,5 tys. ton, w październiku – 148,7 tys. ton, w listopadzie – 192,4 tys. ton, w grudniu – 224,8 tys. ton.

¹¹ Kod CN 1001

¹² Import pszenicy z Ukrainy w 2022 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu – 0,2 tys. ton, w lutym – 0,1 tys. ton, w marcu – 0,2 tys. ton, w kwietniu – 0,0, w maju – 0,2 tys. ton, w czerwcu – 5,4 tys. ton, w lipcu – 14,8 tys. ton, w sierpniu – 18,2 tys. ton, we wrześniu – 55,0 tys. ton, w październiku – 116,4 tys. ton, w listopadzie – 187,0 tys. ton, w grudniu – 125,5 tys. ton.

¹³ Kod CN 1205

¹⁴ Import rzepaku z Ukrainy w 2022 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu – 0,1 tys. ton, w lutym – 2,8 tys. ton, w marcu – 0,5 tys. ton, w kwietniu – 7,4 tys. ton, w maju – 9,3 tys. ton, w czerwcu – 9,0 tys. ton, w lipcu – 14,0

Eksport zbóż ogółem¹⁵ z Polski wyniósł 9051,3 tys. ton. Najwięcej wyeksportowano kukurydzy 3881 tys. ton, tj. 42,9% eksportu ogółem, pszenicy 3638 tys. ton, tj. 40,2%. Eksport rzepaku ogółem z Polski wyniósł 364,8 tys. ton.

W okresie od stycznia 2023 r. do maja 2023 r. import¹⁶, zbóż ogółem wyniósł 1267,1 tys. ton, w tym z Ukrainy 966 tys. ton co stanowiło 76,2% całego importu zbóż. Najwięcej importowano kukurydzy 652,1 tys. ton¹⁷, co stanowiło 51,5% importu zbóż ogółem, w tym z Ukrainy 591,2 tys. ton, tj. 46,7%. Import pszenicy wyniósł 485 tys. ton¹⁸, tj. 38,3% importu zbóż ogółem, w tym z Ukrainy 345,7 tys. ton, tj. 27,3%. Import rzepaku wyniósł 181,3 tys. ton, w tym z Ukrainy 73,4 tys. ton¹⁹, co stanowiło 41,0% całego importu rzepaku.

W okresie od stycznia do maja 2023 r. eksport zbóż ogółem z Polski wyniósł 5246,2 tys. ton. Najwięcej eksportowano pszenicy 2611,9 tys. ton, tj. 49,8% i kukurydzy 2106,1 tys. ton, tj. 40,1%. Eksport rzepaku ogółem z Polski wyniósł 231,4 tys. ton.

Średnia miesięczna cena²⁰ kukurydzy wzrosła od stycznia 2022 r. (1072 zł/t) do maja 2022 r. (1472 zł/t), tj. o 37,3%. Od czerwca do grudnia utrzymywała się na podobnym poziomie, tj. 1415 zł/t²¹.

Średnia miesięczna cena rzepaku w I kwartale 2022 r. utrzymywała się na podobnym poziomie, tj. 3421 zł/t²², w II kwartale 2022 r. wzrosła do średnio 4324 zł/t²³, tj. o 26,4%, a w drugiej połowie roku miała trend malejący i wynosiła średnio 3130 zł/t²⁴ (spadek o 27,6% w porównaniu do średniej ceny z II kwartału).

Średnia miesięczna cena pszenicy wzrosła od stycznia 2022 r. (1282 zł/t) do czerwca 2022 r. (1719 zł/t²⁵), tj. o 34,1%, a średnia miesięczna cena w II półroczu spadła osiągając w grudniu średni poziom 1489 zł/t²⁶.

W okresie od stycznia 2023 r. do maja 2023 r. spadła średnia miesięczna cena: kukurydzy z 1289 zł/t do 1046 zł/t, tj. o 18,9%; rzepaku z 2818 zł/t do 2081 zł/t, tj. o 26,2%; pszenicy z 1387 zł/t do 1012 zł/t, tj. o 27%.

(akta kontroli str. 816-820)

2. W dniu 21 czerwca 2022 r. ówczesny Minister RiRW udzielił wywiadu²⁷, podczas którego odniósł się do kwestii zakłóceń rynkowych spowodowanych przez import zbóż

tys. ton, w sierpniu – 121,8 tys. ton, we wrześniu – 177,3 tys. ton, w październiku – 164,2 tys. ton, w listopadzie – 105,9 tys. ton, w grudniu – 49,8 tys. ton.

15 Bez ryżu

16 Import zbóż z Ukrainy w okresie od stycznia do maja 2023 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu - 360,0 tys. ton, w lutym – 266,9 tys. ton, w marcu – 260,1 tys. ton, w kwietniu – 49,8 tys. ton, w maju – 29,3 tys. ton.

17 Import kukurydzy z Ukrainy w okresie od stycznia do maja 2023 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu – 225,1 tys. ton, w lutym – 146,0 tys. ton, w marcu – 161,6 tys. ton, w kwietniu – 37,5 tys. ton, w maju – 21,0 tys. ton.

18 Import pszenicy z Ukrainy w okresie od stycznia do maja 2023 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu – 123,6 tys. ton, w lutym – 112,5 tys. ton, w marcu – 90,0 tys. ton, w kwietniu – 11,7 tys. ton, w maju – 7,9 tys. ton.

19 Import rzepaku z Ukrainy w okresie od stycznia do maja 2023 r. wyniósł odpowiednio: w styczniu – 34,9 tys. ton, w lutym – 12,8 tys. ton, w marcu – 23,7 tys. ton, w kwietniu – 2,0 tys. ton, w maju – 0,0.

20 Podano średnie miesięczne (netto) ceny zakupu (przez przedsiębiorstwa) poszczególnych zbóż oraz rzepaku z danych MRiRW.

21 Czerwiec – 1445 zł/t; lipiec – 1429 zł/t; sierpień – 1425 zł/t; wrzesień – 1420 zł/t; październik – 1430 zł/t; listopad – 1401 zł/t; grudzień – 1354 zł/t.

22 Styczeń – 3356 zł/t; luty – 3352 zł/t; marzec – 3556 zł/t.

23 Kwiecień – 4019 zł/t; maj – 4612 zł/t; czerwiec – 4341 zł/t.

24 Lipiec – 3434 zł/t; sierpień – 3181 zł/t; wrzesień – 3039 zł/t; październik – 3102 zł/t; listopad – 3094 zł/t; grudzień – 2930 zł/t.

25 Styczeń – 1282 zł/t; luty – 1260 zł/t, marzec – 1511 zł/t, kwiecień – 1665 zł/t; maj – 1718 zł/t, czerwiec – 1719 zł/t.

26 Lipiec – 1642 zł/t; sierpień – 1559 zł/t; wrzesień – 1529 zł/t; październik – 1593 zł/t, listopad – 1561 zł/t, grudzień – 1489 zł/t.

27 Artykuł prasowy: <https://www.cenyrolnicze.pl/wiadomosci/rynki-rolne/zboza/27329-minister-kowalczyk-apeluje-rolnicy-nie-sprzedawajcie-zboza-w-przyszlym-polroczu-ceny-moga-byc-tylko-wyzsze> [dostęp 18 lipca 2023 r.]

z Ukrainy na polski rynek stwierdzając m.in., że ceny zbóż będą na wysokim poziomie oraz, że w II półroczu 2022 r. ceny te mogą ulec zwiększeniu.

Wobec powyższego Minister RiRW wyjaśnił, m.in. że analizował średnie ceny zbóż na giełdzie w Paryżu oraz w Polsce i UE. Ponadto brał pod uwagę indeksy „FAO Food Price Index, gdzie wskazywano na historycznie wysoki wzrost cen w 2021 roku oraz bardzo wysoki wzrost w 2022 roku wraz z początkiem wojny.”

(akta kontroli str. 1241-1312)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że MRiRW nie dysponowało prognozami, które potwierdzałyby, że ceny zbóż będą na wysokim poziomie oraz że w przyszłym półroczu zboże nie będzie tańsze, tylko droższe itp.

Dopiero w grudniu 2022 r. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB wykonał na zlecenie MRiRW analizę „Wpływ importu z Ukrainy na sytuację podażowo popytową na krajowym rynku surowców rolnych i produktów żywnościowych”. Minister RiRW wyjaśnił m.in., że „(...) O wykonanie analizy zawnioskowano w związku z obawami o negatywny wpływ nadmiernego importu z Ukrainy. (...) Ponadto analiza wskazywała, że część z tego ziarna trafiała do polskich przetwórci pasz, szczególnie tych ulokowanych w południowo-wschodniej części polski, co skutkowało okresowym ograniczeniem popytu na krajowe ziarno, przy dużych zapasach tego zboża nagromadzonych w gospodarstwach rolnych (...) Analiza była później brana pod uwagę przy opracowywaniu stanowiska Polski w sprawie nadmiernego importu zbóż z Ukrainy oraz wielu innych pism. Napływ zbóż z Ukrainy do Polski był sukcesywny, a więc i pierwsze skutki tego przywozu były odczuwalne dopiero w kilka miesięcy po wybuchu wojny. W Polsce wpływ przywozu z Ukrainy spowodował problemy w postaci obciążenia infrastruktury transportowej i magazynowej oraz trudności w sprzedaży zbóż przez rolników w trakcie żniw kukurydzianych, tj. na jesieni 2022 r. (...)”.

Powyższe opracowanie nie zawierało oceny ryzyk związanych z liberalizacją handlu z Ukrainą i analizy koniecznych działań w celu zapobieżenia zakłóceniom na krajowym rynku rolnym spowodowanych zwiększonym importem artykułów rolno-spożywczych z Ukrainy.

(akta kontroli str. 844, 863, 1043-1055)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W MRiRW nie przeprowadzono w odpowiednim czasie i zakresie właściwej oceny ryzyk oraz zagrożeń dla polskiego rolnictwa i rynków rolnych związanych z liberalizacją handlu z Ukrainą oraz analizy koniecznych działań w celu zapobieżenia zakłóceniom na krajowym rynku rolnym spowodowanych zwiększonym importem artykułów rolno-spożywczych z Ukrainy. Było to działanie nierzetelne.

Jak wyjaśnił Minister RiRW analizy możliwości wyeliminowania zakłóceń na krajowym rynku rolnym były prowadzone na bieżąco. Ponadto Minister RiRW wyjaśnił m.in., że „(...) Odbływały się spotkania z eksporterami zbóż oraz przedstawicielami innych resortów (Ministerstwo Infrastruktury) w celu omówienia problemów na jakie napotykają polscy eksporterzy przy wywozie zbóż z Polski oraz co można usprawnić, żeby w portach możliwy był sprawniejszy przepływ zboża (...)”.

(akta kontroli str. 843, 853)

NIK wskazuje, że w toku kontroli nie udokumentowano przeprowadzenia w MRiRW analiz prognoz i zagrożeń związanych z liberalizacją handlu z Ukrainą i podjęcia koniecznych działań umożliwiających zapobieżeniu ich wystąpienia. Zdaniem NIK

brak przeprowadzenia w odpowiednim czasie i zakresie takich analiz był jedną z przyczyn nieefektywnych działań w zakresie zapobieżenia zakłóceniom na rynku rolnym zbóż i rzepaku.

Zasadność dokonania powyższych analiz wynika m.in. z załącznika do Komunikatu Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych. Zgodnie z pkt II.B.7-9 tych wytycznych, nie rzadziej niż raz w roku należy dokonać identyfikacji ryzyka w odniesieniu do celów i zadań. W przypadku działu administracji rządowej należy uwzględnić, że cele i zadania są realizowane także przez jednostki podległe lub nadzorowane. W przypadku istotnej zmiany warunków, w których funkcjonuje jednostka należy dokonać ponownej identyfikacji ryzyka. Zidentyfikowane ryzyka należy poddać analizie mającej na celu określenie prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i możliwych jego skutków. Należy określić akceptowany poziom ryzyka. W stosunku do każdego istotnego ryzyka powinno się określić rodzaj reakcji (tolerowanie, przeniesienie, wycofanie się, działanie). Należy określić działania, które należy podjąć w celu zmniejszenia danego ryzyka do akceptowanego poziomu.

Opis stanu faktycznego

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 r. pojemność magazynową zbóż w Polsce oszacowano na 24,4 mln ton, z czego w gospodarstwach rolnych na 10 mln ton. Należy zauważyć, że gospodarstwa rolne dysponują też innymi budynkami, które okazjonalnie mogą służyć do przechowywania zbóż.

W badanym okresie poziom zapasów²⁸ zbóż wyniósł odpowiednio:

- na dzień 30 czerwca 2021 r. 3,8 mln ton;
- na dzień 30 czerwca 2022 r. 7,0 mln ton (wzrost o 84,2% w porównaniu do stanu na dzień 30 czerwca 2021 r.);
- na dzień 30 czerwca 2023 r. 9,7 mln ton (wzrost o 38,6% w porównaniu do stanu na dzień 30 czerwca 2022 r.).

Na koniec lipca 2022 r. oszacowano zapasy końcowe²⁹ zbóż na 39,6 mln ton. W kolejnych miesiącach 2022 r. następował spadek zapasów osiągając w maju szacowany poziom 13,3 mln ton.

(akta kontroli str. 809-815, 821)

3. W okresie objętym kontrolą, zboże w zależności od przeznaczenia było kontrolowane przez podległe Ministrowi RiRW inspekcje: Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: PIORiN), Inspekcję Weterynaryjną (IW), Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) oraz, nadzorowaną przez Ministra Zdrowia Państwową Inspekcję Sanitarną.

(akta kontroli str. 7-12, 184-188)

Minister RiRW wyjaśnił, że w związku z importem z Ukrainy zbóż i rzepaku, w ramach działań zmierzających do zwiększenia przepustowości i skrócenia czasu oczekiwania na przejściach granicznych PL-UA, w związku z założeniami Komunikatu Komisji Europejskiej z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie „Planu działań na rzecz korytarzy solidarnościowych między UE a Ukrainą, ułatwiających wywóz produktów rolnych z Ukrainy i handel dwustronny między Ukrainą a UE”, IW na bieżąco prowadziła monitoring liczby kontroli przeprowadzanych w punktach kontroli granicznej na ukraińskim odcinku granicy zewnętrznej UE. Zgodnie z treścią pisma Głównego

²⁸ Szacunek w oparciu o bilanse robocze przeprowadzane przez ekspertów KOWR, GUS, IERiGŻ-PIB, MRiRW.

²⁹ Produkcja z całego roku (GUS) + zapasy początkowe – zużycie krajowe – wywóz + przywóz. Szacowana produkcja z całego sezonu 2022/2023 wyniosła 35,3 mln ton.

Lekarza Weterynarii (dalej: GLW) z dnia 23 maja 2022 r. na polecenie Ministra RiRW podjęto działania dotyczące:

- zredukowania przeprowadzania kontroli identyfikacyjnej i fizycznej zbóż/pasz niezawierających tkanek pochodzących od zwierząt - kontrola ww. towarów polegała w przeważającej większości na weryfikacji dokumentacji;
- przeniesienia wszystkich wolnych środków z Głównego Inspektoratu Weterynarii do trzech granicznych inspektoratów weterynarii właściwych dla kontroli urzędowych na granicy PL-UA, w celu zwiększenia zasobów kadrowych i zagwarantowania obsługi w trybie 24-godzinnym we wszystkich punktach kontroli weterynaryjnej na granicy PL-UA;
- odstąpienia od kontroli pasz niezawierających tkanek pochodzenia zwierzęcego przewożonych w procedurze tranzytu z Ukrainy do krajów trzecich przez terytorium UE – monitoring transportów w procedurze tranzytu, zgodnie z prawem celnym, prowadzony przez funkcjonariuszy celno-skarbowych uniemożliwiający wprowadzanie takich pasz do obrotu na terenie Unii Europejskiej;
- wdrożenia „Procedury ustalającej zasady przeprowadzania kontroli urzędowych pasz niezawierających tkanek pochodzenia zwierzęcego wprowadzanych na terytorium UE”³⁰;
- zastosowania uproszczenia kontroli urzędowych na kolejowych przejściach granicznych, polegającego na kontroli przesyłek wielowagonowych, gdy skład kolejowy zawierał ten sam towar przeznaczony do jednego odbiorcy.

(akta kontroli str. 5, 15-16, 844, 861)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że zredukowanie przeprowadzania kontroli identyfikacyjnej i fizycznej zbóż lub pasz niezawierających tkanek pochodzących od zwierząt na polecenie Ministra RiRW i ograniczenie urzędowej kontroli do kontroli ww. towarów polegającej w przeważającej większości na weryfikacji dokumentacji mogła stanowić ryzyko dla jakości zboża importowanego z Ukrainy na cele paszowe.

Minister RiRW poinformował w dniu 2 grudnia 2022 r. Szefa Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: Szef KAS), że z punktu widzenia bezpieczeństwa żywności, pasz oraz zdrowia roślin można wyróżnić trzy kategorie zbóż importowanych z państw trzecich: ziarna zbóż z przeznaczeniem do siewu³¹, zboża przeznaczone na cele paszowe³², zboża przeznaczone na cele spożywcze³³. Ponadto Minister RiRW wskazał, że prawo żywnościowe oraz przepisy z zakresu zdrowia roślin nie definiują pojęcia tzw. „zboża technicznego” oraz, że o ile zostanie wwieziona na terytorium Polski, nie może zostać wykorzystane jako materiał siewny, a także nie można go przeznaczać na cele paszowe lub spożywcze. Minister RiRW poinformował również, że potencjalny proceder wykorzystywania tzw. „zbóż technicznych”, wwożonych na terytorium Polski z pominięciem kontroli odpowiednich inspekcji, stanowiłby

³⁰ Została opracowana w oparciu o prawo krajowe oraz przepisy rozdziału V rozporządzenia (UE) 2017/625 (w szczególności art. 44 tego rozporządzenia). Procedura miała na celu zminimalizowanie liczby transportów pasz kierowanych do kontroli urzędowej i dotyczyła drogowych przejść granicznych, na których odnotowywano długi czas oczekiwania.

³¹ Kontrolą tej kategorii materiału zajmuje się Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Celem kontroli jest sprawdzenie, czy wwóz ziarna zbóż z przeznaczeniem do siewu (materiału siewnego) na terytorium UE nie stanowi zagrożenia fitosanitarnego, oraz czy spełnia ono wymogi przepisów UE w zakresie zdrowia roślin.

³² Zboża tej kategorii importowane z państw trzecich podlegają urzędowej kontroli realizowanej przez organy Inspekcji Weterynaryjnej. Celem kontroli jest sprawdzenie, czy przesyłki tego rodzaju zbóż spełniają wymagania z zakresu bezpieczeństwa pasz.

³³ Kontrolę urzędową zbóż tej kategorii sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Kontrola ma na celu sprawdzenie, czy spełniają one wymagania z zakresu jakości zdrowotnej i mogą być przeznaczone na cele spożywcze.

naruszenie obowiązujących przepisów prawa oraz zagrożenie dla bezpieczeństwa żywności, pasz oraz zdrowia roślin. Minister RiRW zwrócił się z prośbą o wykorzystanie ww. informacji w toku kontroli przesyłek „zboż technicznych”, sprawowanej przez organy Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: KAS). W konsekwencji Dyrektor Departamentu Cel w Ministerstwie Finansów w dniu 3 grudnia 2022 r. zwrócił się do Dyrektorów Izby Administracji Skarbowej w Lublinie i Rzeszowie i polecił aby zboża z deklarowanym przeznaczeniem na cele techniczne/przemysłowe o wskazanych kodach taryfy celnej w każdym przypadku były kierowane do granicznej kontroli trzech inspekcji (PIORIN, IW, Państwowej Inspekcji Sanitarnej). Ponadto poinformował, że żadna przesyłka zbóż o wskazanych kodach taryfy celnej nie może opuścić przejścia granicznego bez zajęcia stanowiska przez właściwe inspekcje.

(akta kontroli str. 844, 859-860, 1011-1015)

W dniu 6 grudnia 2022 r. odbyło się posiedzenie Zespołu Zarządzania Kryzysowego Ministra RiRW, na którym omawiana była m.in. sprawa przywożenia do Polski z Ukrainy tzw.: „zboża technicznego”. W wyniku przeprowadzonej dyskusji przyjęto postępowanie, że z chwilą pojawienia się importera na granicy z deklaracją, że towar będzie przeznaczony na cele techniczne Inspekcje wzywają do wskazania przeznaczenia towaru, a następnie podejmują dalsze działanie w tym względzie, włącznie z zakazem wwozu na teren kraju. Kierownictwo Głównego Inspektoratu Weterynarii, PIORIN oraz IJHARS rekomendowały, aby to przedstawiciele KAS na granicy w przypadku towaru przeznaczonego na cele techniczne nakazywali wypełnienie deklaracji wskazania przeznaczenia przewożonego zboża. Ponadto ustalono, aby przesyłki zboża, co do których inspektorzy na granicy nie mają wątpliwości, były kontrolowane przy użyciu analizy ryzyka (kontrolę wyrwykowe), a pełne kontrole – w przypadku przesyłek zboża, które budzą wątpliwości.

W dniu 9 grudnia 2022 roku MRiRW zwróciło się³⁴ do Szefa KAS, z prośbą aby to przedstawiciele KAS na granicy żądali od podmiotów ukraińskich deklaracji czy jest to materiał siewny, zboże przeznaczone na cele paszowe lub spożywcze.

(akta kontroli str. 179, 199-200, 752-756)

MRiRW w dniu 18 stycznia 2023 r. poinformowało Szefa KAS, że służby KAS powinny klasyfikować „zboże techniczne” do kategorii „inne”, obok ziarna przeznaczonego do celów paszowych, konsumpcyjnych albo do siewu. MRiRW wskazało także, iż jest to zazwyczaj najslabszy sort zboża lub odpad zbożowy, który nie może zostać wykorzystany do siewu, ani do produkcji żywności czy pasz oraz zaproponowało przyjęcie następujących kategorii: surowiec opałowy, surowiec przeznaczony do produkcji bioetanolu na cele energetyczne, surowiec przeznaczony do produkcji etanolu technicznego wykorzystywanego na cele medyczne, kosmetyczne lub biobójcze. Ponadto MRiRW poinformowało, że odpowiednie przypisanie zboża do właściwej kategorii musi być wyegzekwowane od importerów zbóż.

(akta kontroli str. 843, 856-857, 987-991)

Minister RiRW wyjaśnił, że z uwagi na docierające do MRiRW sygnały dotyczące obniżonej jakości zbóż importowanych z Ukrainy na cele paszowe, w ramach ochrony zdrowia publicznego, GLW, pismem z dnia 16 lutego 2023 r., kierowanym do granicznych lekarzy weterynarii zawiesił na granicy polsko-ukraińskiej uproszczoną procedurę kontroli przesyłek wielowagonowych oraz polecił zwiększenie procentowego udziału środków transportu poddawanych kontroli fizycznej wraz z pobraniem próbek laboratoryjnych.

³⁴ DB.cz.k.270.345.2022 z dnia 9 grudnia 2022 r.

Ponadto, Minister RiRW, mając na względzie informacje na temat nieuprawnionego użycia do produkcji pasz surowców wyłączonych z łańcucha żywnościowego, importowanych jako tzw. „techniczne”, w dniu 21 marca 2023 r. polecił GLW podjęcie wzmożonych działań kontrolnych w zakresie:

- podmiotów, do których kierowane są przesyłki zbóż zwolnione, przez granicznego lekarza weterynarii, z kontroli na podstawie analizy ryzyka,
- zakładów paszowych/podmiotów funkcjonujących jednocześnie w różnych branżach (spożywcza, paszowa, „przemysłowa/techniczna”), w których istnieje znacznie zwiększone ryzyko wykorzystania do żywienia zwierząt zboża przeznaczonego do użycia poza łańcuchem paszowym.

Minister RiRW zlecił przekazywanie cotygodniowych raportów w zakresie liczby przeprowadzonych kontroli, pobranych próbek do badań laboratoryjnych i ich kierunków oraz wyników (zgodne/niezgodne/w toku) w przypadku zbóż przywożonych z Ukrainy na terytorium Polski.

W odpowiedzi na powyższe GLW poinformował³⁵ MRiRW, iż zobowiązał już podległe mu organy IW do takich działań.³⁶

(akta kontroli str. 844, 860-862, 1030-1037)

W dniu 1 marca 2023 r. Minister RiRW zwrócił się do:

- Szefa KAS w sprawie udzielenia informacji dotyczącej prawnych i technicznych możliwości służb celnych do celnego zabezpieczenia transportów ze zbożem z Ukrainy na terytorium UE, transportem kolejowym i kołowym, w celu dokonywania kontroli celnych wprowadzanego zboża na terytorium UE przez służby celne kraju ostatecznego odbiorcy lub eksportera w porcie;
- Sekretarza Stanu w MI w sprawie wskazania możliwości bezkolizyjnego transportu zboża z zewnętrznej granicy UE do ostatecznego odbiorcy lub eksportera w porcie, transportem kolejowym i kołowym, w celu dokonywania kontroli celnych w zakresie wprowadzania zboża na rynek unijny przez służby celne u ostatecznego odbiorcy lub u eksportera w porcie.

W odpowiedzi Szef KAS poinformował, że w dniu 2 marca 2023 r. polecił podległym jednostkom KAS, aby w przypadku obejmowania określonych zbóż i nasion oleistych z Ukrainy, procedurą tranzytu w oddziałach celnych zlokalizowanych na polsko-ukraińskich przejściach granicznych, obligatoryjnie nakładać zamknięcia urzędowe na środki transportu drogowego.

(akta kontroli str. 179, 199-200, 757-761)

Szef KAS w dniu 16 maja 2023 r. poinformował Ministra RiRW o zidentyfikowanym przez KAS potencjalnym problemie dotyczącym przywozu w ramach obrotu wewnątrzspółnotowego zboża ze Słowacji do Polski, mogącego stanowić zagrożenie dla zdrowia w związku z informacjami medialnymi o partii zboża poddanego badaniom laboratoryjnym na Słowacji, w których stwierdzono przekroczone normy stężenia pestycydów.

Szef KAS zaproponował następujący tryb postępowania w przedmiotowych przypadkach (przywóz zbóż ze Słowacji):

³⁵ Pismem z dnia 24 marca 2023 r.,

³⁶ Pismem z dnia 20 lutego 2023 r.

- nakładanie na przejściu granicznym na kierunku wjazdowym do RP przez funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej zamknięć urzędowych (tradycyjnych-
ołowianych);
- po dotarciu transportu do miejsca przeznaczenia, wskazanego przez funkcjonariusza SCS nakładającego zamknięcie urzędowe – zdejmowanie tych plomb przez funkcjonariuszy SCS w obecności przedstawiciela IW lub Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w zależności od przeznaczenia zboża (konsumpcyjne lub paszowe).

Wobec powyższego Minister RiRW wyjaśnił m. in., że polskie organy urzędowej kontroli wprowadziły procedurę postępowania obejmującą: nakładanie na granicy polsko-słowackiej w kierunku wjazdowym do RP przez funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej (SCS) zamknięć urzędowych na środki transportu oraz zdejmowanie tych plomb przez funkcjonariuszy SCS w obecności przedstawiciela IW w przypadku przeznaczenia zboża na cele paszowe – po dotarciu transportu do miejsca przeznaczenia. Każdorazowo, przy zdejmowaniu plomb, IW pobiera próbki do badań laboratoryjnych w kierunku wykrywania pozostałości.

(akta kontroli str. 844, 860-862, 1038-1042)

W dniu 25 maja 2023 r. MRiRW wystąpiło do podległych inspekcji³⁷ oraz do Głównego Inspektora Sanitarnego o zintensyfikowanie działań kontrolnych towarów importowanych z Ukrainy.

(akta kontroli str. 844, 860-861, 1025-1026)

Ponadto, w dniu 9 maja 2023 r. Minister RiRW zwrócił się do:

- Ministra Finansów w sprawie przekazania wykazu podmiotów, które sprowadzały „zboże techniczne” z Ukrainy lub były w jego posiadaniu wraz z danymi na temat ilości ww. zboża, w celu weryfikacji przez organy urzędowej kontroli sposobu jego wykorzystania;
- Ministra Zdrowia oraz podległych inspekcji³⁸ w sprawie podjęcia działań kontrolnych wobec podmiotów, które mogłyby w sposób nieuprawniony przetwarzać zboże wyłączone z łańcucha żywnościowego/paszowego. Jednocześnie Minister RiRW poinformował, że w kolejnym piśmie przekazana zostanie lista ww. podmiotów wraz z ilością sprowadzanego „zboża technicznego”.

(akta kontroli str. 179, 198-199, 744-746)

W dniu 26 maja 2023 r. Ministerstwo Finansów poinformowało MRiRW, że nie jest możliwe przekazanie wnioskowanej listy, ponieważ dane te mieszczą się w pojęciu informacji, o których mowa w art. 95b ust. 1 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne³⁹. Stosownie do treści tego przepisu indywidualne dane zawarte w zgłoszeniu celnym oraz innych dokumentach składanych przez zgłaszającego objęte są tajemnicą celną.

(akta kontroli str. 801-802)

W 2022 r. do Polski z Ukrainy sprowadzono ok. 100 tys. ton zboża technicznego, od stycznia do kwietnia 2023 r. prawie 2 tys. ton⁴⁰.

(akta kontroli str. 179,198)

³⁷ PIORIN, IW, IJHARS.

³⁸ PIORIN, IW, IJHARS.

³⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 2073, ze. zm.

⁴⁰ Informacje pozyskane z KAS.

4. Na podstawie porozumienia⁴¹ zawartego pomiędzy Ministrem Finansów a Ministrem RiRW, do MRiRW przekazywane były miesięczne dane⁴² dotyczące polskiego importu/przywozu oraz eksportu/wywozu towarów rolno-spożywczych (w tym m.in. zbóż oraz rzepaku)⁴³.

Minister RiRW wyjaśnił, że w celu monitorowania jakości zboża i rzepaku importowanego z Ukrainy w dniu 26 maja 2022 r. na polecenie Sekretarza Stanu w MRiRW, Departament Bezpieczeństwa MRiRW zwrócił się do kierownictwa IW, IJHARS oraz PIORIN o przekazywanie do Centrum Zarządzania Kryzysowego MRiRW⁴⁴ cotygodniowych informacji dotyczących wymiany handlowej/współpracy/funkcjonowania służb na przejściach granicznych z Ukrainą. Z danych przekazywanych z ww. urzędów tworzona była zbiorcza informacja przekazywana przez CZK MRiRW do Sekretarza Stanu. Zgodnie z ustaleniami Zespołu ds. Koordynacji Polsko-Ukraińskich Przejść Granicznych, który działał w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji od dnia 12 września 2022 r. ww. inspekcje przesyłały do wiadomości do CZK MRiRW raporty dobowe. Zakres informacji w raportach obejmował dane dotyczące zrealizowanych kontroli na granicy oraz zaobserwowane awarie lub utrudnienia na przejściach granicznych. Raporty nie zawierały natomiast informacji na temat ilości i jakości zboża importowanego z Ukrainy. W dniu 21 kwietnia 2023 r. Prezes Rady Ministrów na posiedzeniu Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego podjął decyzję o przekazywaniu przez Ministra Finansów i Ministra RiRW cotygodniowych informacji. W związku z ww. ustaleniami w CZK MRiRW tworzona była raz w tygodniu *Zbiorcza informacja Inspekcji dotycząca rekomendacji po posiedzeniu Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w dniu 21-04-2023 r. nt. „Przygotowania i cyklicznej prezentacji statystyk dotyczących tranzytu produktów rolnych przez Polskę z Ukrainy”*, którą Minister RiRW prezentował na cotygodniowych posiedzeniach Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Odwołano natomiast przesyłanie przez inspekcje, cotygodniowych informacji dotyczących wymiany handlowej, współpracy i funkcjonowania służb na przejściach granicznych z Ukrainą oraz raportowania, zgodnie z ustaleniami Zespołu ds. Koordynacji Polsko-Ukraińskich Przejść Granicznych.

(akta kontroli str. 178, 182-184, 204-718)

W ramach prowadzenia analizy bieżącej sytuacji na krajowym rynku zbóż, w dniu 22 czerwca 2022 r., MRiRW zwróciło się do KAS o przekazywanie cotygodniowych uaktualnionych informacji w zakresie:

- przewozów tranzytowych ukraińskich zbóż z podziałem na gatunki (pszenica, kukurydza, żyto, jęczmień, proso/gryka), roślin oleistych (rzepak, słonecznik) oraz roślin białkowych (soja) od wybuchu wojny w Ukrainie w porównaniu do analogicznego okresu w 2021 roku z podziałem na tranzyt drogowy i kolejowy;
- przywozu do Polski towarów klasyfikowanych od HS 0101 do HS 2403 od 24 lutego 2022 r. wysłanych z Ukrainy do Polski z podziałem na kraj pochodzenia oraz rodzaj transportu (morski, kolejowy, drogowy) w porównaniu do analogicznego okresu roku 2021.

⁴¹ Porozumienie z dnia 10 lipca 2006 r. w sprawie udostępniania danych z zakresu międzynarodowego handlu towarami.

⁴² Z około 6-tygodniowym opóźnieniem.

⁴³ W imieniu Ministra Finansów dane do MRiRW przekazywał Wydział Centrum Analityczne Izby Administracji Skarbowej w Warszawie. Przekazywane dane zawierały m.in. informacje dotyczące wartości i ilości importowanych i eksportowanych towarów, kraju przeznaczenia (w eksporcie), pochodzenia i wysyłki towaru (w imporcie) oraz miesiąca, którego dotyczył obrót.

⁴⁴ Dalej CZK MRiRW.

(akta kontroli str. 178, 188-189)

W dniu 13 lipca 2022 r. Sekretarz Stanu w MRiRW zwrócił się do Szefa KAS z prośbą o rozszerzenie danych w zgłoszeniu celnym tranzytowym, obligatoryjnie o masę brutto, masę netto i kod taryfy celnej dla danego towaru. MRiRW uzasadniło tę prośbę faktem, że wobec zwiększonego napływu towarów rolno-spożywczych z Ukrainy oraz tranzytu tych towarów przez terytorium Polski istnieje konieczność wzmożonego monitoringu obrotu tymi towarami (w szczególności zbożami) w celu analizy, jakie ilości tych towarów pozostają w Polsce, stanowiąc konkurencję dla krajowej produkcji, a jakie ilości są wywożone do innych państw członkowskich UE lub poza UE dla pokrycia wewnętrznych niedoborów. Ponadto pozyskanie pełnego obrazu przepływów handlowych z Ukrainy przez polską granicę miało pozwolić na właściwą ocenę sytuacji na rynku krajowym oraz podjęcie ewentualnych działań na wypadek ryzyka wystąpienia braku równowagi rynkowej.

W dniu 14 lipca 2022 r. KAS poinformowała MRiRW, że od 18 lipca 2022 r. wprowadziła obowiązek podawania przez podmioty gospodarcze w zgłoszeniach tranzytowych, wysyłanych na podstawie zestawu komunikatów elektronicznych do systemu obsługi procedury tranzytu NCTS2 (IE015) kodu HS⁴⁵ – w postaci sześciu znaków oraz masy brutto i netto dla określonych towarów rolnych wprowadzanych na obszar UE z Ukrainy. Obligatoryjność wyżej wskazanych pól dotyczyła produktów rolnych takich jak: pszenica i meslin, żyto, owies, jęczmień, kukurydza, gryka, sorgo, proso, pszenżyto, kukurydza mrożona, soja, len, słonecznik, rzepak i rzepik oraz pozostałe nasiona oleiste.

(akta kontroli str. 178, 188-189, 719-724)

5. W ramach podejmowanych działań wobec Komisji Europejskiej, Minister RiRW oraz Minister Infrastruktury w dniu 4 lipca 2022 r. zwrócili się do trzech komisarzy⁴⁶ Unii Europejskiej z wnioskiem o:

- zapewnienie finansowania ze środków UE na pozyskanie specjalistycznego taboru kolejowego do przewozu ukraińskich towarów rolnych oraz inwestycji w polskich portach morskich, które pozwolą na zwiększenie ich potencjału przeładunkowego;
- wsparcie finansowe budowy silosów do przechowywania zbóż z Ukrainy;
- pozyskanie dużej ilości wagonów i naczep samochodowych do przewozu zboża oraz mobilnych urządzeń przeładunkowych;
- możliwie elastyczne dofinansowanie działań inwestycyjnych ze środków unijnych, w tym obecnie negocjowanych programów transgranicznych Polska - Ukraina, na modernizację infrastruktury kolejowej łączącej oba kraje;
- utworzenie na poziomie UE mechanizmu gwarancji na pokrycie strat w taborze kolejowym oraz w zakresie pojazdów ciężarowych uczestniczących w przewozie ukraińskiego zboża, zaistniałych w wyniku działań wojennych;
- działania mające na celu podkreślenie znaczenia zawierania przez partnerów ukraińskich i gestorów ładunków ukraińskich z operatorami portowymi terminali towarowych umów długoterminowych na obsługę cargo, co mogłoby stanowić podstawę do dalszych inwestycji w portach morskich wspierających eksport ukraińskich towarów, takich jak budowa magazynów zbożowych;
- w świetle znoszonych na granicy barier administracyjnych zniesienie barier w organizowaniu transportu drogowego, tak aby ograniczyć puste przejazdy i zwolnić TIRy i kierowców na aktywności wspierające Ukrainę. W związku z tym,

⁴⁵ Zharmonizowany System Oznaczania i Kodowania Towarów.

⁴⁶ Ds. zdrowia i bezpieczeństwa żywności, ds. transportu, ds. rolnictwa

konieczne jest dostosowania do obecnej sytuacji przepisów prawa UE, dotyczących obowiązkowych powrotów kierowcy do centrum operacyjnego, powrotów pojazdu do państwa siedziby oraz ograniczeń w zakresie przewozów kabotażowych;

- przedłużanie ważności wiz Schengen dla zatrudnionych w przedsiębiorstwach z państw członkowskich kierowców pochodzących z państw trzecich np. z Ukrainy;
- wprowadzenie na poziomie UE uelastycznienia czasu pracy i odpoczynków kierowców;
- podjęcie przez UE prac umożliwiających uznawanie przez państwa członkowskie UE wydanych na Ukrainie praw jazdy, a także uznawanie świadectw kwalifikacji zawodowej kwalifikacji wydanych na Ukrainie czy Białorusi, jeżeli tamtejsze kwalifikacje lub szkolenia odpowiadają wymogom przewidzianym w przepisach UE.

Minister RiRW wyjaśnił, m.in., że: „(...) Komisja odpowiedziała dopiero 14 listopada 2022 r., nie proponując jednak żadnych konstruktywnych rozwiązań (...)”

(akta kontroli str. 179-180, 200-201, 774-777, 793-796)

Minister RiRW jako Przewodniczący Międzyresortowego Zespołu ds. Transportu Produktów Rolnych i Spożywczych z Ukrainy, w dniu 15 listopada 2022 r. przekazał do Komisji Europejskiej poparcie dla postulatu strony ukraińskiej dotyczącego pilnej potrzeby zwiększenia ilości dostępnych środków transportu do przewozu zbóż z Ukrainy. Postulat polegał na wprowadzeniu przez UE mechanizmu polegającego na zapewnieniu dopłat w wysokości 50% dla państw członkowskich UE do produkcji środków transportu – lokomotyw, wagonów i naczep. Minister RiRW wyjaśnił, iż na powyższe nie otrzymał odpowiedzi ze strony Komisji Europejskiej.

(akta kontroli str. 179-180, 200-201, 778-781)

W dniu 20 grudnia 2022 r. Minister RiRW zwrócił się do Komisarza UE ds. rolnictwa z wnioskiem o podjęcie działań ukierunkowanych na ochronę polskiego rynku zbóż oraz rzepaku wobec nadzwyczajnych okoliczności związanych z nienotowanym nigdy wcześniej poziomem importu z Ukrainy, w celu stabilizacji sytuacji na tych rynkach i łagodzenia niepokojów społecznych. Pismem z dnia 26 stycznia 2023 r. Komisarz UE ds. rolnictwa wyjaśnił, że wstępnie przeprowadzona analiza wskazuje na możliwość rozpatrzenia, działań zaradczych, do których należały m.in.:

- uruchomienie przez Komisję Europejską na wniosek Polski postępowania przeciwko nadmiernemu importowi konkretnych produktów rolno-spożywczych z Ukrainy;
- objęcie poszkodowanych rolników pomocą publiczną państwa, o której mowa w Komunikacie Komisji na temat „Tymczasowych kryzysowych ram środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy”;
- wykorzystanie przez Polskę funduszy z drugiego filaru Wspólnej Polityki Rolnej w szczególności Działanie 22, którego celem jest udzielenie pomocy w nagłych wypadkach rolnikom oraz małym i średnim przedsiębiorcom poszkodowanym na skutek rosyjskiej inwazji na Ukrainie;
- możliwość rozpatrzenia zastosowania środków wyjątkowych.

(akta kontroli str. 843, 849-850, 937-941)

Minister RiRW w dniu 19 stycznia 2023 r. zwrócił się do Ministra RiT z prośbą o wystąpienie do Komisji Europejskiej o:

- przywrócenie unijnego cła erga omnes w imporcie kukurydzy (kod CN 1005 90 00) do maksymalnego dopuszczalnego przez unijne zobowiązania w WTO poziomu, tj. 94 EUR/tonę;

- wszczęcie w odniesieniu do kukurydzy (kod CN 1005 90 00) postępowania wyjaśniającego celem uruchomienia klauzuli ochronnej zgodnie z art. 4 ust. 3 lit. a rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2022/870 z dnia 30 maja 2022 r.⁴⁷

Ponadto w dniu 22 marca 2023 r. MRiRW zwróciło się do Ministra RiT z prośbą o przekazanie informacji o podjętych działaniach w związku z ww. pismem.

W dniu 7 kwietnia 2023 r. Minister RiRW zwrócił się do Ministra RiT z prośbą o wystąpienie do Komisji Europejskiej o wszczęcie procedury na podstawie art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2022/870 celem przywrócenia unijnych ceł i kontyngentów taryfowych na warunkach zgodnych z Układem o stowarzyszeniu UE-Ukraina, w stosunku do importu z Ukrainy następujących produktów: pszenica (CN 1001 99 00), mąka pszenna (CN 1101 00 15), mięso drobiowe (CN 0207) i jaja w skorupkach (CN 0407, CN 0408).

W odpowiedzi na ww. wnioski Minister RiT zwrócił się do Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej:

- w dniu 5 kwietnia 2023 r. o przywrócenie ceł erga omnes na kukurydzę oraz o podjęcie wszelkich niezbędnych kroków w celu skutecznego stosowania tych ceł w imporcie kukurydzy z Ukrainy do UE;
- w dniu 13 kwietnia 2023 r. o przywrócenie unijnych ceł na warunkach wynikających z Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina w imporcie z Ukrainy mięsa drobiowego, jaj, pszenicy i mąki pszennej.

W dniu 16 czerwca 2023 roku Wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej przekazał odmowne odpowiedzi na powyższe wnioski Ministra RiT, argumentując, iż w międzyczasie Komisja Europejska przyjęła środki zapobiegawcze⁴⁸ wynikające z wyjątkowych okoliczności, w których znalazło się pięć państw członkowskich, w tym Polska.

(akta kontroli str. 847-849, 870-922)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Minister RiRW do grudnia 2022 r. nie podjął wymiernych działań wobec Komisji Europejskiej w celu zapobieżenia zakłóceniom na krajowym rynku rolnym spowodowanych zwiększonym importem zbóż z Ukrainy. Dopiero w grudniu 2022 r. Minister RiRW zwrócił się z wnioskiem do Komisji Europejskiej o podjęcie działań w celu zapobieżenia zakłóceniom na krajowym rynku rolnym spowodowanych zwiększonym importem zbóż z Ukrainy. W styczniu 2023 r. Minister RiRW zwrócił się do Ministra Rozwoju i Technologii o wystąpienie do Komisji Europejskiej o przywrócenie unijnego cła w imporcie kukurydzy, a w kwietniu 2023 r. o przywrócenie unijnego cła w imporcie pszenicy. Działania te były spóźnione i nie przyniosły efektów w postaci przywrócenia unijnego cła w imporcie tych towarów.

⁴⁷ W sprawie środków tymczasowej liberalizacji handlu będących uzupełnieniem koncesji handlowych mających zastosowanie do ukraińskich produktów na podstawie układu o stowarzyszeniu między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Ukrainą, z drugiej strony.

⁴⁸ Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2023/903 z dnia 2 maja 2023 r. wprowadzające środki zapobiegawcze dotyczące niektórych produktów pochodzących z Ukrainy (obowiązywało do dnia 5 czerwca 2023 r.) oraz Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2023/1100 z dnia 5 czerwca 2023 r. wprowadzające środki zapobiegawcze dotyczące niektórych produktów pochodzących z Ukrainy.

W związku z wydaniem przez Ministra RiT⁴⁹ w dniu 15 kwietnia 2023 r. rozporządzenia w sprawie zakazu przywozu z Ukrainy produktów rolnych⁵⁰, które objęło m.in. zboże, nasiona roślin oleistych, miód i cukier. W dniu 21 kwietnia 2023 r. ogłoszono rozporządzenie Ministra RiT z dnia 21 kwietnia 2023 r. w sprawie zakazu przywozu z Ukrainy produktów rolnych⁵¹, które uchylilo ww. rozporządzenie z dnia 15 kwietnia 2023 r. Ponadto Minister RiT wydał rozporządzenie z dnia 27 kwietnia 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakazu przywozu z Ukrainy produktów rolnych⁵² i rozporządzenie z dnia 2 maja 2023 r. uchylające rozporządzenie w sprawie zakazu przywozu z Ukrainy produktów rolnych⁵³. Ww. rozporządzenia zostały wydane w porozumieniu z Ministrem Finansów oraz Ministrem RiRW.

Minister RiRW wyjaśnił m.in., że „(...) Z uwagi na brak działań ze strony Komisji, a także z uwagi na stwierdzenie przez słowackie służby kontrolne zawartości substancji szkodliwych i niedozwolonych na terenie UE m.in. w pszenicy pochodzącej z Ukrainy (pestycydy), Polska musiała podjąć zgodne z prawem działania w celu ochrony życia i zdrowia. W świetle przepisów unijnych państwo członkowskie ma możliwość zastosowania zakazów, ograniczeń ilościowych lub środków nadzoru uzasadnionych ze względu na moralność publiczną, porządek publiczny lub bezpieczeństwo publiczne, ochronę zdrowia i życia ludzkiego, zwierząt lub roślin, ochronę narodowych dóbr kultury posiadających wartość artystyczną, historyczną lub archeologiczną lub ochronę własności przemysłowej i handlowej. (...)”.

(akta kontroli str. 826-835)

NIK wskazuje, że działania Ministra RiRW w zakresie zapobieżenia zakłóceniom na rynku rolnym zbóż i rzepaku były spóźnione i nie przyniosły efektów. Zdaniem NIK jedną z przyczyn nieefektywnych działań w tym obszarze był fakt, że Minister RiRW nie dokonał w odpowiednim czasie i zakresie właściwej oceny ryzyk związanych z liberalizacją handlu z Ukrainą i analizy koniecznych działań w celu zapobieżenia zakłóceniom na krajowym rynku rolnym spowodowanych zwiększonym importem artykułów rolno-spożywczych z Ukrainy.

Opis stanu
faktycznego

6. W dniu 23 czerwca 2022 r. Prezes Rady Ministrów wydał Zarządzenie⁵⁴, zgodnie z którym został utworzony Międzyresortowy Zespół do spraw Transportu Produktów Rolnych i Spożywczych z Ukrainy (dalej: Zespół), jako organ pomocniczy Prezesa Rady Ministrów. Zgodnie z § 3 ust. 1 ww. Zarządzenia w skład zespołu wchodził minister właściwy do spraw rynków rolnych jako przewodniczący Zespołu, ośmiu członków⁵⁵ oraz sekretarz. Zgodnie z § 3 ust. 3 ww. Zarządzenia, przewodniczący Zespołu mógł zapraszać, z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zespołu, do prac w Zespole pracowników administracji rządowej i samorządowej, parlamentarzystów oraz ekspertów, których wiedza i doświadczenie mogły być przydatne do wykonywania zadań Zespołu. Przewodniczący Zespołu zwołał pierwsze posiedzenie na dzień 6 lipca 2022 r.⁵⁶ Kolejne posiedzenia odbyły się 20 lipca 2022

⁴⁹ Na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o administrowaniu obrotem towarowym z zagranicą (Dz. U. z 2019 r. poz. 1606). Zgodnie z art. 12 ust. 2 tej ustawy w zakresie towarów rolno-spożywczych minister właściwy ds. gospodarki wydaje również rozporządzenie w porozumieniu z ministrem właściwym ds. rynków rolnych.

⁵⁰ Dz. U. poz. 717.

⁵¹ Dz. U. poz. 751.

⁵² Dz. U. poz. 812.

⁵³ Dz. U. poz. 840.

⁵⁴ Nr 180 w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Transportu Produktów Rolnych i Spożywczych z Ukrainy (M.P. poz. 621, dalej: Zarządzenie w sprawie Międzyresortowego Zespołu).

⁵⁵ Minister właściwy do spraw aktywów państwowych, minister właściwy do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, minister właściwy do spraw gospodarki, minister właściwy do spraw transportu, minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw zagranicznych, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Prezes Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych.

⁵⁶ Protokół nr 1 z dnia 8 lipca 2022 r. z posiedzenia Zespołu w dniu 6 lipca 2022 r.

r.⁵⁷ oraz 17 stycznia 2023 r.⁵⁸ Ponadto posiedzenie zwołane na dzień 22 września 2022 r.⁵⁹ miało formę roboczego spotkania⁶⁰, które poprowadził Sekretarz Stanu w MRiRW. Przewodniczący Zespołu nie zlecał wykonania ekspertyz, opinii, analiz oraz raportów na potrzeby prac Zespołu na podstawie z § 4 ust. 2 Zarządzenia w sprawie Międzyresortowego Zespołu. Minister RiRW wyjaśnił m.in., że w ramach zespołu nie utworzono żadnych grup/zespołów roboczych oraz, że członkowie Zespołu nie wnioskowali o zwołanie posiedzeń. W związku z działalnością Zespołu nie poniesiono żadnych kosztów, a udział w pracach Zespołu był nieodpłatny.

Na czterech posiedzeniach Zespołu, które odbyły się w dniach: 6 lipca 2022 r., 20 lipca 2022 r., 22 września 2022 r., 18 stycznia 2023 r. podkreślono m.in., że w ramach współpracy międzyministerialnej podjęto działania na dwóch przejściach granicznych mające na celu skrócenie czasu oczekiwania na wjazd do Polski; przedstawiono dane na temat wielkości importu produktów rolnych z Ukrainy, (kukurydza, len, pszenica, słonecznik, soja), wywozu do UE, eksportu do krajów trzecich oraz eksportu z Polski; omówiono prognozy cen zboża; omówiono kwestię możliwości sprawnego wydzierżawienia nabrzeża w porcie gdańskim oraz kwestię współpracy z KAS w zakresie zebrania danych bilansowych; omówiono aktualną sytuację na granicy, którą przedstawili przedstawiciele Straży Granicznej, Głównego Inspektoratu Sanitarnego, IJHARS, PIORiN i IW; omówiono czynności kontrolne Straży Granicznej i Służby Celnej na przejściach kołowych i kolejowych; kwestię zboża z Ukrainy w kontekście kontroli jego jakości i działań podejmowanych w tym zakresie przez odpowiednie służby, przewozu przez terytorium Polski, załadunku w portach, możliwości udrożnienia eksportu, sytuacji na granicy, wpływu na rynek zboża w Polsce.

Od dnia ostatniego posiedzenia Zespołu, tj. 17 stycznia 2023 r. do dnia 16 czerwca 2023 r. Przewodniczący Zespołu nie zwołał kolejnego posiedzenia Zespołu. Na okoliczność braku zwołania kolejnego posiedzenia Zespołu, Minister RiRW wskazał, że „(...) *Kwestia transportu produktów rolnych i spożywczych z Ukrainy poruszana była w ramach prac innych gremiów funkcjonujących przy innych resortach i KPRM (...).*”

MRiRW nie przedstawiło efektów prac ww. Zespołu, wskazując jedynie, że „*wyniki prac Zespołu zostały zawarte w protokołach.*” Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że w protokołach z posiedzeń zawarto jedynie kierunki działań, które należy podjąć, a nie efekty tych działań.

(akta kontroli str. 6, 18, 155-177, 1064, 1071-1072)

7. W dniu 3 czerwca 2022 r. Minister RiRW powołał⁶¹ Pełnomocnika Ministra RiRW do spraw rozwoju współpracy z Ukrainą (dalej: Pełnomocnik). Do zadań Pełnomocnika należało przedstawianie propozycji działań na rzecz rozwoju współpracy z Ukrainą oraz inicjowanie, koordynowanie i monitorowanie takich działań, w tym:

- 1) w zakresie transportu artykułów rolno-spożywczych w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa;
- 2) w zakresie wymiany artykułów rolno-spożywczych oraz tworzenia zapasów artykułów rolno-spożywczych;

⁵⁷ Protokół nr 2 z dnia 20 lipca 2022 r. z posiedzenia Zespołu w dniu 20 lipca 2022 r.

⁵⁸ Protokół z dnia 18 stycznia 2023 r. ze spotkania Zespołu w dniu 17 stycznia 2023 r.

⁵⁹ Notatka z dnia 27 września 2022 r. ze spotkania Zespołu w dniu 22 września 2022 r.

⁶⁰ Z uwagi na nagłe i pilne inne zobowiązania, posiedzeniu Zespołu nie mógł przewodniczyć Minister RiRW.

⁶¹ Zarządzenie nr 20 Ministra RiRW z dnia 3 czerwca 2022 r. w sprawie powołania Pełnomocnika Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do spraw rozwoju współpracy z Ukrainą (Dz. Urz. MRiRW z 2022 r. poz. 24, dalej: Zarządzenie).

- 3) w zakresie rozwoju infrastruktury, między innymi dotyczącej dystrybucji nawozów, skupu zbóż, systemu magazynowania oraz budowy stacji przeladunkowych na granicy polsko-ukraińskiej;
- 4) udział w spotkaniach organizowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz jednostki podległe Ministrowi lub nadzorowane przez Ministra dotyczących rozwoju współpracy z Ukrainą;
- 5) bieżąca współpraca z jednostkami podległymi Ministrowi lub nadzorowanymi przez Ministra oraz organami administracji publicznej w zakresie rozwoju współpracy z Ukrainą.

Pełnomocnik przedłożył sprawozdanie z prac za okres czerwiec-grudzień 2022 r.⁶² Minister RiRW wyjaśnił, że zadania powierzone Pełnomocnikowi mogły być realizowane w innej formule, dlatego uchylili⁶³ zarządzenie w sprawie powołania Pełnomocnika.

W zakresie działalności Pełnomocnika i efektów jego działań Minister RiRW wyjaśnił m.in., że Pełnomocnik działał intensywnie w rejonach przygranicznych, odbywał liczne spotkania, dzięki którym diagnozował problemy oraz, że „(...) Nie przygotowywał pisemnych opinii i sprawozdań, bowiem nie był to czas na wielogodzinne analizowanie projektów rozwiązań, tylko czas szybkich i racjonalnych decyzji i działań. Zakres spraw, którymi zajmował się pełnomocnik wymagałby zresztą nadawania pisemnym jego opracowaniom klauzuli tajności, co dodatkowo wydłużałoby ścieżkę rozstrzygnięć(...)”. Ponadto Minister RiRW wyjaśnił m.in., iż z Pełnomocnikiem odbywały się regularnie narady i rozmowy oraz, że zgłaszał on propozycje, które były wykorzystywane zwłaszcza w obszarach, za które odpowiada Minister Infrastruktury oraz Minister Aktywów Państwowych.

Dyrektor Biura Ministra wyjaśniła m.in., że „ (...) Pełnomocnikowi w związku z pełnieniem funkcji nie przysługiwało dodatkowe wynagrodzenie, korzystał natomiast ze służbowego samochodu (...) oraz telefonu komórkowego. (...) całościowa kwota jaką Ministerstwo zapłaciło za paliwo do samochodu służbowego Pełnomocnika to ok. 33.000,00 zł, - całościowa kwota abonamentu aparatu komórkowego wraz z kartą SIM za okres użytkowania telefonu przez Pełnomocnika to 290,99 zł (...)”

(akta kontroli str. 844-845, 865-866, 1056-1059, 1096-1108)

NIK zauważa, że brak dokumentacji świadczącej o wykonanej przez Pełnomocnika pracy, uniemożliwia ocenę jej efektów. MRiRW nie przedłożyło dokumentacji potwierdzającej realizację działań Pełnomocnika na rzecz rozwoju współpracy z Ukrainą w zakresie określonym zarządzeniem Ministra RiRW z dnia 3 czerwca 2022 r.

W okresie objętym kontrolą w MRiRW odbyły się cztery⁶⁴ posiedzenia sztabu kryzysowego w związku z importem produktów rolnych z Ukrainy. Jak wyjaśnił Minister RiRW posiedzenia te nie były protokołowane, jedynie z posiedzenia sztabu w dniu 17 kwietnia 2023 r. została sporządzona notatka robocza.⁶⁵ Spotkaniu przewodniczył Sekretarz Stanu w MRiRW. W spotkaniu uczestniczyli dyrektorzy departamentów MRiRW, a także przedstawiciele⁶⁶ m.in. ministerstw, inspekcji i innych instytucji. Spotkanie dotyczyło m.in. omówienia sytuacji wynikającej z wejścia w życie

⁶² Zgodnie z § 5 ww. zarządzenia.

⁶³ Zarządzenie nr 3 Ministra RiRW z dnia 1 lutego 2023 r. uchylające zarządzenie w sprawie powołania Pełnomocnika Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do spraw rozwoju współpracy z Ukrainą (Dz. Urz. MRiRW poz. 3).

⁶⁴ W dniach: 6 kwietnia 2023 r., 12 kwietnia 2023 r., 17 kwietnia 2023 r. oraz 20 kwietnia 2023 r.

⁶⁵ Protokół ze spotkania dot. sytuacji kryzysowej związanej z importem zboża z Ukrainy w dniu 17.04.2023 r.

⁶⁶ Przedstawiciele: Ministerstwa Rozwoju i Technologii, Ministerstwa Infrastruktury, Ministerstwa Finansów, Głównego Inspektoratu Weterynarii, Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Straży Granicznej, Krajowej Administracji Skarbowej, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Elewarru oraz Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych. Uczestnikami spotkania było również dwóch Sekretarzy Stanu w Ministerstwie Infrastruktury.

rozporządzenia Ministra RiT z dnia 15 kwietnia 2023 r. r. w sprawie zakazu przywozu z Ukrainy produktów rolnych i problemów związanych ze wstrzymaniem przywozu produktów rolnych z Ukrainy.

(akta kontroli str. 827, 832, 836-841)

8. W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji⁶⁷, pismem z dnia 27 stycznia 2023 r. skierowanym do Komisarza UE ds. rolnictwa, Minister RiRW przywołał trudną sytuację na rynku zbóż w Polsce, jednocześnie zwracając uwagę, iż dyskusja na posiedzeniu Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w dniu 30 stycznia 2023 r. może ułatwić wypracowanie niezbędnych działań zaradczych na rynku zbóż w Polsce. Ponadto wskazał w przedmiotowym piśmie m.in., że: „(...) *Podjęmowane w kraju działania mające na celu intensyfikację wywozu zbóż z Polski, pomimo, że bardzo istotne w obecnej sytuacji, nie są wystarczające, ponieważ część ukraińskich zbóż pozostaje w kraju stanowiąc konkurencję dla ziarna krajowej produkcji. Dlatego tak ważne jest wsparcie dla Polski ze strony instytucji unijnych w zakresie łagodzenia skutków nienotowanego nigdy wcześniej przywozu ziarna z Ukrainy (...) w województwach południowo-wschodnich (lubelskie, małopolskie, podkarpackie, podlaskie) znaczna część punktów skupu zawiesiła skup krajowego zboża albowiem magazyny są pełne i zaistniał problem ze zbytem zbóż także z uwagi na spadki cen skupu. W grudniu 2022 r. pogłębiła się także różnica cen skupu między regionami południowo-wschodniej Polski, a średnią ceną skupu w kraju. Oznacza to, że przywóz ukraińskiego ziarna (głównie kukurydzy) ma znaczący wpływ na spadki cen ziarna krajowej produkcji (...).*”

W dniu 2 lutego 2023 r. Minister RiRW zwrócił się do Komisarza UE ds. Rolnictwa⁶⁸ z wnioskiem o uruchomienie przez Komisję Europejską nadzwyczajnej pomocy finansowej dla producentów pszenicy i kukurydzy w Polsce na podstawie art. 219 lub art. 221 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013.⁶⁹ W dniu 10 lutego 2023 r. Minister RiRW udzielił dodatkowych wyjaśnień w sprawie konieczności przyznania Polsce wsparcia.

(akta kontroli str. 843, 849-850, 942-953)

Zgodnie z art. 1 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 2023/739 z dnia 4 kwietnia 2023 r.⁷⁰, Bułgarii, Polsce i Rumunii udostępniono pomoc unijną w łącznej kwocie 56 300 000 EUR w celu zapewnienia nadzwyczajnego wsparcia na rzecz rolników produkujących zboża i nasiona oleiste⁷¹. W przypadku Polski poniesione przez Unię wydatki, w związku z art. 2 ust. 1 lit. b ww. rozporządzenia, nie mogą przekroczyć łącznej kwoty 29 500 000 EUR. Kwota przyznana Polsce stanowiła 52,4% pomocy unijnej przyznanej w ramach ww. aktu prawnego. Ponadto, zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 2023/739, Bułgaria, Polska i Rumunia mogą przyznać dodatkową pomoc krajową na środki wprowadzone na podstawie art. 1 niniejszego rozporządzenia do wysokości 100% odpowiedniej kwoty określonej w art. 2 ust. 1, na

⁶⁷ Pismo Ministra RiRW z dnia 20 grudnia 2022 r. skierowane do Komisarza UE ds. rolnictwa wraz z odpowiedzią z dnia 26 stycznia 2023 r.

⁶⁸ W nawiązaniu do dyskusji na posiedzeniu Rady Ministrów ds. Rolnictwa i Rybołówstwa, która odbyła się w dniu 30 stycznia 2023 r.

⁶⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 671, ze zm.)

⁷⁰ Rozporządzenie ustanawiające środek wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych dla sektorów zbóż i nasion oleistych w Bułgarii, w Polsce, Rumunii,

⁷¹ Dotyczy następujących produktów: pszenica i meslin (kod CN 1001), żyto (kod CN 1002), jęczmień (kod CN 1003), owies (kod CN 1004), kukurydza (kod CN 1005), pszenżyto (kod CN 1008 60), mieszaniny produktów objętych kodami CN 1001, 1002, 1003, 1004, 1005 i 1008 60, nasiona rzepaku lub rzepiku nawet łamane (kod CN 1205), nasiona słonecznika nawet łamane (kod CN 1206).

podstawie obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów, pod warunkiem, że wynikające z tego płatności nie spowodują żadnych zakłóceń rynku ani konkurencji. Zgodnie z rozporządzeniem nr 2023/739, wsparcie na rzecz tego środka nadzwyczajnego należy wypłacić do dnia 30 września 2023 r.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 2023/1343 z dnia 30 czerwca 2023 r.⁷², Bułgarii, Węgrom, Polsce, Rumunii i Słowacji udostępniono pomoc unijną w łącznej kwocie 100 000 000 EUR w celu zapewnienia nadzwyczajnego wsparcia na rzecz rolników produkujących zboża i nasiona oleiste⁷³. W przypadku Polski poniesione przez Unię wydatki, w związku z art. 2 ust. 1 lit. c ww. rozporządzenia, nie mogą przekroczyć łącznej kwoty 39 330 000 EUR. Kwota przyznana Polsce stanowiła 39,3% pomocy unijnej przyznanej w ramach ww. aktu prawnego. Ponadto, zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 2023/739, Bułgaria, Węgry, Polska, Rumunia i Słowacja mogą przyznać dodatkową pomoc krajową na środki wprowadzone na podstawie art. 1 niniejszego rozporządzenia do wysokości 200% odpowiedniej kwoty określonej w art. 2 ust. 1, na podstawie obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów, pod warunkiem, że wynikające z tego płatności nie spowodują żadnych zakłóceń rynku ani konkurencji. Zgodnie z rozporządzeniem nr 2023/1343, wsparcie na rzecz tego środka nadzwyczajnego należy wypłacić do dnia 31 grudnia 2023 r.

W związku z ww. rozporządzeniami wykonawczymi Komisji, MRiRW przygotowało projekt rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2023 r.⁷⁴ w sprawie realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zadań związanych z ustanowieniem środka wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych dla sektorów zbóż i nasion oleistych, znowelizowane w dniu 16 maja 2023 r.⁷⁵ oraz w dniu 7 lipca 2023 r.⁷⁶ Na podstawie powyższego, ARiMR udziela pomocy rolnikowi który m.in. dokonał sprzedaży: żyta, jęczmienia, owsa, pszenżyta, mieszanek zbożowych lub nasion rzepaku lub rzepiku w okresie od dnia 1 grudnia 2022 r. do dnia 30 czerwca 2023 r. lub kukurydzy w okresie od dnia 15 kwietnia 2023 r. do dnia 30 czerwca 2023 r., podmiotom prowadzącym działalność w zakresie obrotu, skupu lub przetwórstwa zbóż lub nasion oleistych, jak również podmiotom skupującym zboża lub nasiona oleiste w związku z prowadzoną przez te podmioty produkcją zwierzęcą. Termin składania wniosków określono na okres od 1 czerwca 2023 r. do 31 lipca 2023 r. Według stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. złożonych zostało 81 tys. wniosków, a według stanu na dzień 7 lipca 2023 r. około 96 tys. rolników.

Minister RiRW wyjaśnił m.in., że: „(...) Wpływ wprowadzonych rozwiązań pomocowych przejawia się m.in. we wzmożonym eksporcie zbóż z Polski w ostatnim okresie. Wprowadzone programy pomocowe mają za zadanie nie tylko wspierać rolników w związku z ponoszeniem przez nich dodatkowych kosztów i utratą dochodów spowodowaną agresją Rosji wobec Ukrainy, ale także przyczynić się do intensyfikacji wywozu zbóż i rzepaku z kraju i opróżniania magazynów, ponieważ pomoc ta jest przeznaczona dla rolników, którzy dokonali sprzedaży ww. produktów rolnych (udokumentowanej fakturami VAT). Zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów, z Polski od stycznia do kwietnia br. wyeksportowano niemal 4 mln ton zbóż ogółem (2,6 mln t w analogicznym okresie roku 2022), w tym 1,9 mln ton pszenicy

⁷² Rozporządzenie ustanawiające środek wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych dla sektorów zbóż i nasion oleistych w Bułgarii, na Węgrzech, w Polsce, Rumunii i Słowacji

⁷³ Dotyczy następujących produktów: pszenica i meslin (kod CN 1001), żyto (kod CN 1002), jęczmień (kod CN 1003), owies (kod CN 1004), kukurydza (kod CN 1005), pszenżyto (kod CN 1008 60), mieszaniny produktów objętych kodami CN 1001, 1002, 1003, 1004, 1005 i 1008 60, nasiona rzepaku lub rzepiku nawet łamane (kod CN 1205), nasiona słonecznika nawet łamane (kod CN 1206).

⁷⁴ Dz. U. poz. 762, ze zm.

⁷⁵ Dz. U. poz. 928.

⁷⁶ Dz. U. poz. 1320.

(0,6 mln ton w analogicznym okresie roku 2022) oraz 1,6 mln ton kukurydzy (1,3 mln ton analogicznie w 2022 r). Ze wstępnych informacji wynika, że w maju i czerwcu br. eksport był również rekordowy.(...)”. Minister RiRW wyjaśnił m.in., że „(...) w związku z wojną na Ukrainie oraz jej konsekwencjami i wpływem na rynek i sytuację rolników, trwały prace legislacyjne zmierzające do wprowadzenia nowych przepisów uruchamiających programy pomocowe. W oparciu o Komunikat Komisji Tymczasowe kryzysowe i przejściowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy na bieżąco przygotowywane są zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (...) w ramach pomocy publicznej w rolnictwie. Na tej podstawie wprowadzono programy pomocowe, które mają za zadanie pomóc podmiotom, które zostały dotknięte skutkami agresji Rosji na Ukrainę. (...)”.

Komisja Unii Europejskiej wydała zgodę na następujące notyfikowane programy pomocowe finansowane z budżetu krajowego:

1) Pomoc dla producentów pszenicy, kukurydzy i gryki (§ 13zt rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, dalej: rozporządzenie w sprawie niektórych zadań ARiMR). W ramach ww. programu w 2023 r. ARiMR udziela pomocy finansowej producentowi rolnemu, który m.in. poniósł dodatkowe koszty w wyniku braku stabilizacji na rynku pszenicy, gryki lub kukurydzy spowodowanej agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy oraz, który dokonał sprzedaży pszenicy, gryki lub kukurydzy podmiotom prowadzącym działalność w zakresie obrotu, skupu lub przetwórstwa zbóż, jak również podmiotom skupującym zboża w związku z prowadzoną przez te podmioty produkcją zwierzęcą w okresie od dnia 1 grudnia 2022 r. do dnia 14 kwietnia 2023 r.⁷⁷ W ramach ww. programu, według stanu na dzień 30 czerwca 2023 r.:

- złożonych zostało 68 469 wniosków;
- wydano 44 892 decyzji przyznających pomoc, na kwotę 445,88 mln. zł.
- wypłacono pomoc dla 36 134 rolników, na kwotę 349,5 mln. zł,
- dofinansowano ogółem 2 438 882,46 ton zbóż (tj. pszenicy – 1 850 211,17 ton, gryki – 4 797,02 ton i kukurydzy – 583 874,28 ton).

Według stanu na dzień 12 lipca 2023 r. ponad 50 tys. rolnikom wypłacono 516 mln zł⁷⁸ z budżetu krajowego.

2) Pomoc dla producentów pszenicy i gryki (§ 13zw rozporządzenia w sprawie niektórych zadań ARiMR). W ramach ww. programu w 2023 r. ARiMR udziela pomocy finansowej producentowi rolnemu, który m.in. któremu zagraża utrata płynności finansowej w związku z zakłóceniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy oraz, który dokonał sprzedaży pszenicy lub gryki podmiotom prowadzącym działalność w zakresie obrotu zbożami, skupu lub przetwórstwa zbóż, jak również podmiotom skupującym zboża w związku z prowadzoną przez te podmioty produkcją zwierzęcą w okresie od dnia 15 kwietnia 2023 r. do dnia 15 lipca 2023 r. Termin składania wniosków upływa w dniu 31 lipca 2023 r. Według stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. złożonych zostało 87 541 wniosków.

3) Program dopłat do nawozów (§ 13zx rozporządzenia w sprawie niektórych zadań ARiMR).

⁷⁷ Termin składania wniosków upłynął w dniu 30 czerwca 2023 r.

⁷⁸<https://www.gov.pl/web/arimr/516-mln-zl-na-kontach-ponad-50-tys-rolnikow-ktorzy-do-14-kwietnia-2023-r-sprzedali-pszenice-kukurydze-lub-gryke> [dostęp w dniu 20 lipca 2023 r.]

4) Kredyt tzw. Płynnościowy (§ 13zv rozporządzenia w sprawie niektórych zadań ARiMR).

Ponadto Minister RiRW wyjaśnił, że do Komisji Europejskiej zostały notyfikowane następujące programy pomocowe, które oczekują pozytywnej decyzji Komisji:

1) Pomoc w formie dofinansowania transportu zbóż lub rzepaku do portów nadbałtyckich (§ 13zu rozporządzenia w sprawie niektórych zadań ARiMR).

2) Pomoc w postaci dopłat do oprocentowania kredytów zaciągniętych przez podmiot prowadzący działalność w zakresie obrotu materiałem siewnym roślin rolniczych lub w zakresie obrotu lub skupu zbóż lub skupu lub mrożenia owoców miękkich (§ 13zy rozporządzenia w sprawie niektórych zadań ARiMR).

3) Pomoc dla producentów świń tzw. „Locha plus” (§ 13zz rozporządzenia w sprawie niektórych zadań ARiMR).

4) Dopłaty do powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany w plonie głównym (§ 13zza rozporządzenia w sprawie niektórych zadań ARiMR).

(akta kontroli str. 843, 850-853, 967-972, 803-815)

9. Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej wyjaśnił m.in., że *„(...) Polska, wraz ze Słowacją, Węgrami, Rumunią i Bułgarią, zgłaszała na forum UE wnioski o stworzenie unijnego instrumentu zachęcającego do wywozu towarów ukraińskich już obecnych w graniczących państwach członkowskich. Wnioskowaliśmy również o opracowanie propozycji wspólnego unijnego rozwiązania, które zapewniłoby zakup ukraińskiego zboża – i w razie potrzeby również innych produktów rolnych – i przekazanie krajom najbardziej potrzebującym jako darowizny za pośrednictwem Światowego Programu Żywnościowego WFP. Przeszkodą w realizacji tej koncepcji okazały się koszty związane z takim przedsięwzięciem. Zgodnie z zasadami WFP przekazanie darowizny wymaga również pokrycia kosztów logistycznych takiej operacji (przede wszystkim koszty załadunku, transportu oraz dostawy na miejsce do beneficjentów WFP). Podczas posiedzenia Rady AGRIFISH 25 kwietnia 2023 r. KE oceniła, że zagospodarowanie 200 tys. ton pszenicy kosztowałoby ok. 100-150 mln EUR w zależności od kraju przeznaczenia, co przekraczałoby wartość samej darowizny (...).”*

Od stycznia 2023 r. do czerwca 2023 r. odbyła się z inicjatywy Polski seria spotkań ministrów rolnictwa krajów Europy Środkowo-Wschodniej (kraje piątki: Polska, Bułgaria, Rumunia, Słowacja, Węgry) w formule online i tradycyjnej dotyczących działań koniecznych do podjęcia wobec nadmiernego importu produktów rolnych z Ukrainy.

Temat działań koniecznych do podjęcia wobec nadmiernego importu produktów rolnych z Ukrainy był również omawiany podczas spotkań przeprowadzonych w okresie od marca 2023 r. do czerwca 2023 r. przez Ministra RiRW z następującymi ministrami krajów UE: ministrem rolnictwa, rybołówstwa i żywności Hiszpanii w Warszawie, ministrem wyżywienia i rolnictwa Republiki Federalnej Niemiec, ministrem rolnictwa Litwy, ministrem rolnictwa Republiki Czeskiej, ministrem spraw regionalnych Estonii, ministrem rolnictwa Węgier.

Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej *„(...) Od momentu agresji Rosji na Ukrainę problem sytuacji na rynkach rolnych, w szczególności po inwazji na Ukrainę, był regularnie omawiany na posiedzeniach Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa (udział ministrów państw członkowskich UE i Komisji Europejskiej) i przygotowującego te posiedzenia Stałego Komitetu ds. Rolnych (organ Rady UE - udział przedstawicieli państw członkowskich z reguły ze Stałych Przedstawicielstw w Brukseli i Komisji Europejskiej). Na posiedzeniach tych omawiane były również handlowe kwestie rolne. Polska przedstawiała innym*

państwom członkowskim, prezydencji w Radzie UE i Komisji Europejskiej informacje na temat sytuacji na rynkach rolnych i problemach związanych z napływem produktów z Ukrainy oraz wniosowała o podjęcie przez Komisję Europejską odpowiednich działań (...).”

(akta kontroli str. 1317-3325)

Minister RiRW wyjaśnił, że „(...) w odpowiedzi na działania i postulaty koalicji pięciu państw przyfrontowych, tj. Polski, Bułgarii, Rumunii, Słowacji i Węgier, Komisja Europejska (...) wprowadziła środki nadzwyczajne w postaci zakazu importu do ww. pięciu państw pszenicy, kukurydzy, nasion rzepaku i słonecznika pochodzących z Ukrainy (...).”

(akta kontroli str. 842, 848-849)

W dniu 2 maja 2023 r. weszło w życie Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2023/903 wprowadzające środki zapobiegawcze dotyczące niektórych produktów pochodzących z Ukrainy. Zgodnie z ww. rozporządzeniem z wyjątkiem wykonywania umów podpisywania umów przed wejściem w życie tego rozporządzenia, pszenica, kukurydza, rzepak i nasiona słonecznika pochodzące z Ukrainy, mogły być dopuszczane do swobodnego obrotu lub obejmowane procedurą składowania celnego, procedurą wolnego obszaru celnego lub procedurą uszlachetniania czynnego, wyłącznie w państwach członkowskich innych niż Bułgaria, Węgry, Polska, Rumunia lub Słowacja. Ograniczenie to nie miało jednak wpływu na przemieszczanie tych towarów w Bułgarii, na Węgrzech, w Polsce, Rumunii lub na Słowacji lub przez terytorium tych państw w ramach procedury tranzytu celnego do innego państwa członkowskiego lub do państwa bądź na terytorium znajdujących się poza obszarem celnym Unii Europejskiej. Ww. rozporządzenie obowiązywało do dnia 5 czerwca 2023 r., a następnie w dniu 6 czerwca 2023 r. weszło w życie Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2023/1100 z dnia 5 czerwca 2023 r. wprowadzające środki zapobiegawcze dotyczące niektórych produktów pochodzących z Ukrainy. Zgodnie z ww. rozporządzeniem pszenica, kukurydza, rzepak i nasiona słonecznika pochodzące z Ukrainy, mogły być dopuszczone do obrotu lub obejmowane procedurą składu celnego, procedurą wolnego obszaru celnego lub procedurą uszlachetniania czynnego, produktów pochodzących z Ukrainy, wyłącznie na terytorium państw członkowskich innych niż Bułgaria, Węgry, Polska, Rumunia lub Słowacja. Ww. rozporządzenie obowiązuje się do dnia 15 września 2023 r.

Minister RiRW wyjaśnił m.in., że „(...) Polska zapowiedziała kontynuację rozmów z krajami przyfrontowymi i Komisją Europejską w sprawie dalszego wydłużenia obowiązywania zakazu importu po 15 września 2023 r.”

(akta kontroli str. 843, 853-854)

IV. Uwagi i wnioski

Wniosek

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o przeprowadzenie rzetelnej analizy prognoz i zagrożeń dla polskich producentów rolnych oraz rynku zbóż i rzepaku, spowodowanych zwiększonym importem z Ukrainy, w celu podjęcia skutecznych i kompleksowych działań eliminujących te zagrożenia.

Uwaga

Ponadto Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na ryzyko nadmiernego importu zbóż i rzepaku z Ukrainy oraz zakłóceń na krajowym rynku rolnym w 2023 r. i w następnych latach. Zdaniem NIK kluczowym zatem jest bieżące monitorowanie tych ryzyk oraz wypracowanie systemowych rozwiązań zapewniających stabilność funkcjonowania polskich producentów rolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 31 lipca 2023 r.

Prezes
Najwyższa Izba Kontroli
Marian Banaś

/-/